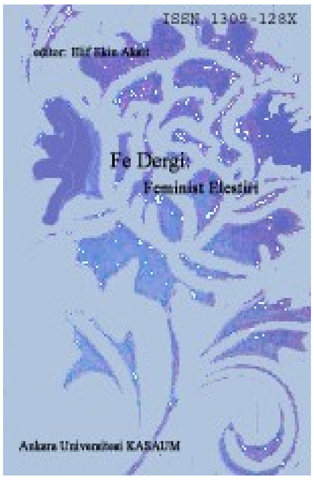
Yayınlayan: Ankara Üniversitesi KASAUM
Adres: Kadın Sorunları Araştırma ve Uygulama Merkezi, Cebeci 06590 Ankara

Fe Dergi: Feminist Eleştiri 8, Sayı 1
Erişim bilgileri, makale sunumu ve ayrıntılar için:
http://cins.ankara.edu.tr/

II. Meşrutiyet döneminde kadın hareketi ve Şukufe Nihal'in Bugünün genç kadınına adlı yazısı

Ümüt Akagündüz

Çevrimiçi yayına başlama tarihi: 15 Haziran 2016

Bu makaleyi alıntılamak için: Ümüt Akagündüz, "II. Meşrutiyet döneminde kadın hareketi ve Şukufe Nihal'in Bugünün genç kadınına adlı yazısı" *Fe Dergi 8*, no. 1 (2016), 111-117.

URL: http://cins.ankara.edu.tr/15_8.html

Yayın Kritiği: II. Meşrutiyet döneminde kadın hareketi ve Şukufe Nihal'in Bugünün Genç Kadınına adlı yazısı

Ümüt Akagündüz[*]

II. Meşrutiyet dönemi kadın hareketi ve Şukufe Nihal'in hayat hikâyesini ilişkilendiren bir girişten sonra Şukufe Nihal'in "Bugünün Genç Kadınına" adlı makalesinin transkripsiyonunu ve çevirisini veren bu makale dönemin fikir hayatını ve kadınların bu hayattaki olan ve istenen rolünü incelemektedir. Şukufe Nihal bu yazısında kadınlara toplumun anneleri olduklarını hatırlatmakta, onları etraflarına bir bakmaya ve harekete geçmeye çağırmaktadır.

Anahtar kelimeler:II. Meşrutiyet dönemi, kadın hareketi, annelik

Women's movement in the Second Constitutional monarchy and an article by Şukufe Nihal: On Today's young women

This article relates the main figures of the women's movement in the Second Constitutional monarchy to the life of Şukufe Nihal. This evaluation is followed by an article by her: On Today's young women. This evaluation, transcription and translation provides a new light into the intellectual life in late Ottoman era and the actual and desired place of women in it.Şukufe Nihal reminds women that they are mothers of the society and calls them to take another look at their surroundings and act.

Key words: Second Constitutional era, women's movement, motherhood

II. Meşrutiyet yıllarında kadın hareketinin dönüşümü oldukça dikkat çekicidir. Kadın bu yıllarda basında, eğitimde, sanatta ve çalışma hayatında somutlaşarak kendisini toplumsal koşullara uygun hale getirmeye çalışmıştır. Bu süreç Halide Edip, Nezihe Muhittin, Belkıs Şevket, Feriha Kamuran, Sabiha Zekeriya gibi kadın simalarının yanında Şukufe Nihal'i de belirginleştirmiştir. İşte bu yazımızda öncelikle II. Meşrutiyet dönemi kadın hareketinin niteliği hakkında bir değerlendirme yaparak Şukufe Nihal'in hayat hikâyesine değineceğiz. Son olarak ise Şukufe Nihal'in kaleme aldığı "Bugünün Genç Kadınına" adlı makalenin transkripsiyonunu ve çevirisini vererek dönemin fikir demetinden bir parçayı belirginleştireceğiz.

II. Meşrutiyet yıllarında izlenen politikaların önemli çıkış noktalarından birisi de kadının konumunun farklılaştırılması üzerine kurgulanmıştır. İttihat ve Terakki'nin politikalarıyla ders kitaplarının içeriği padişaha hizmetten uzaklaştırılıp vatani hizmete yönlendirilmiş, din üzerindeki medrese baskısı devlet okullarında verilen derslerle kırılmış, kadın üzerindeki farklılaşma ise bunun en belirgin göstergesi olmuştur (Alkan 2004, s. 108). Artık eğitim hareketlendirici güç olarak süreli yayınlara yansıyor, özellikle yapılan karikatürler dönüşümü mizahi bir dille topluma yansıtarak imgelem bağlamında kitlenin zihninin nasıl biçimlendiğini ortaya koyuyordu (Brummett, 2003, s. 209). Öyle ki kadın eğitimi dönemin çocuk eğitimini de dönüştürmüş, milliyetçilik çocuk üzerindeki devlet etkisini arttırmıştır. Özellikle ders programlarındaki ve idari yapılanmadaki değişikliklerle eğitim politikalarına yansıyan milli aile politikası çocuk bakımı ve çocuk eğitimi hakkında bilgili, vatanperver nesiller yetiştirilebilecek anneler hedeflemekteydi (Okay 1999, s. 489).

Parti politikasının kitleselleşebilmesi ve meşruiyet kazanabilmesi için zorunlu olan dernekler sivil toplumla kaynaşmak isteyen İttihat ve Terakki için olmazsa olmazdı. II. Meşrutiyet yıllarında kadını aktif hayata

[*] Yrd. Doç. Dr., Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi

dâhil eden en önemli araç derneklerdir. İdeolojik ve sosyal içerikli bu dernekler Osmanlı vatandaşlarını siyasallaştırmış, kadını hayata dâhil ederek onu düşünen, eleştiren bir varlık haline getirmiştir. Görünür, mücadeleci bir kadın niteliği yaratan dernekler sayesinde ataerkilliğin direnç noktaları bir nebzede olsa kırılmış kadınların kamusal alandaki ve çalışma hayatındaki etkileri artmıştır (Denman 2009, s. 120-121). Aslında kadın dergileri, kadınların birey olarak kendilerini ifade etmelerini sağlarken dernekler taleplerini ve görüşlerini örgütsel hale getirmekteydi. Başlangıçta İttihat ve Terakki'nin siyasi tavrını görünür kılmayı hedefleyen dernekler zamanla farklılaşarak savaş ortamının yarattığı fırsatlarla hayır işlerine odaklanmış, böylece erkeklerden boşalan pek çok mesleği kadınlar üstlenmiştir (Çakır 1996, s. 43).Çalışma hayatına kadının katılımında "*Osmanlı Müdâfaa-i Hukuk-u Nisvan Cemiyeti"* dikkat çekici bir odaktır. Kadının erkek gibi çalışması gerektiğine inanan derneğe göre ekonomik yaşama katılan kadınlar ülke ekonomisini şahlandırabilirlerdi (Çakır Osmanlı Kadın Dernekleri 1991, s. 147). Kadın ve erkeğin her anlamda birbirlerine eşit olduklarına inanan Halide Edib'e göre kadının ve erkeğin çalışma hayatındaki birlikteliği ikisinden birinin hâkim olduğu bir dünyanın oluşmasını engellemektedir. Kadının narin olması nedeniyle doktor olamayacağını savunanları eleştiren Halide Edib, Amerika'da sağlık mekanizmasının yüzde altmışının kadınlardan oluştuğuna dikkat çekmektedir (Erdal 2008, s. 117).

İttihat ve Terakki milli anne ve milli çocuk yaratabilmek için kadının konumunu dönüştürürken hukuki mevzuatı da yenilemiştir. Yargıyı dini mahkemelerden alıp adli mahkemelere bağlamak, geniş kitleler üzerindeki yerel baskıyı hafifletmek, milli iktisat politikasına işlerlik kazandıracak bir kamu hukuku oluşturmak İttihat ve Terakki'nin hukuksal hedefleriydi (Tanör 2006, s. 214). İşte bu hukuki yeniden yapılanış yoğun bir şekilde kadına da yansımıştır. 1911'de Ceza Kanunu'nda yapılan değişiklikle zina durumunda eskiden sadece para cezasına çarptırılan erkeğe kadına verilen cezanın aynısının uygulanması kararlaştırılmıştır. Elbette ki bu konunun pratiğe dökülmesi farklı olmuş, ceza kadına her durumda verilirken erkeğe evlilik konutunda bir başka kadınla sürekli ilişki zorunluluğu getirilmiştir (Kartal 2008, s. 223; Çakır 1996, s. 140). Mecelle'nin aile hükümlerinin 1917 tarihli "*Hukuk-ı Aile Kararnamesi"* ile değiştirilmesi dönemin kadın merkezli en önemli hukuki adımıdır. Aile hayatında devlet kontrolünü yoğunlaştıran bu kararname, çeşitli milletlerin dini otoritelerince belirlenen aile hukuklarını laikleştirerek kadına yeni haklar sağlamaktaydı (Durakbaşa 2000, s. 100). Tabii "*Hukuk-ı Aile Kararnamesi"* aile hukukuna ilişkin bütün meseleleri değil sadece evlenme ve boşanma başlıklarını ele almış, çok eşlilikte evlenmeden önce ilk eşin rızasının alınması ile akıl hastalığı, evin geçimini sağlayamama veya fizyolojik bozukluk gibi sebepler paralelinde kadına boşanma hakkı tanımıştır. Kanun geleneksel Osmanlı ailesinin yerine İttihat ve Terakki'nin vatansever milli ailesini koyuyordu ancak şu da bir gerçek ki Osmanlı Devleti'nin son yıllarında atılan bu çekingen adım toplumsal yaşamdaki cemaat ve din etkisini kıramamıştır (Ünal 1977, s. 225-229).

II. Meşrutiyet yılları dendiğinde kadın dergilerinin konumu da unutulmamalıdır. 1908-1918 yılları arasında kadını siyasi konularla tanıştıran ilk dergi 1908'de yayımlanmaya başlayan *Demet* olmuştur. Celal Sahir tarafından çıkartılan derginin kadrosunda Enis Avni, Selim Sırrı, Cenap Şahabettin gibi önemli isimler bulunmaktaydı (Toska & Çakır 1992, s. 24-27). Aynı yıl yayın hayatına başlayan *Mehasin* ise ilk kez renkli resimler kullanılmasıyla dikkat çekmiştir. Emine Semiyye, Halide Salih ve Fatma Sabiha gibi yazarlar kadın esaretinin sonlandırılması, eğitim ve meslek hakkı gibi konulara eğilmişlerdir (Kaplan 1998, s. 12). Selahattin Asım, Hüseyin Cahit, ve Bedia Hanım tarafından 1911'de çıkartılan *Kadın* adlı dergi kadınları zihinsel ve toplumsal anlamda geliştirmeyi amaçlamıştır (Kaplan 1998, s. 12). 1913'te Mevlanzade Fırat tarafından çıkartılan *Erkekler Dünyası* ise kadınların konumuna erkeklerin gözü ile bakar (Kutlar 2010, s. 2). Aynı yıl çıkan *Kadınlar Dünyası* dergisi ise yazar kadrosuyla farklı bir konuma yerleşmiştir. Mükerrem Belkıs, Nilüfer Mazlum, Ulviye Mevlan, Aziz Haydar, Feride Mağmun, Bint-i Pertev Hadiye, Nuriye Ulviye, Nimet Cemil, Atiye Şükran, Emine Seher Ali, Aliye Cevat, Belkıs Şevket, Fatma Aliye, Yaşar Nezihe, Fatma Neşide, Nezihe Hamdi gibi isimler dergide yazdıkları metinlerle kadın hareketini özgünleştirmişlerdir (Çakır Osmanlı Kadın Hareketi 1996, s. 82). Kadın haklarını, kadın sağlığını ve kadın eğitimini değerlendiren *Hanımlar Alemi* de

1914'te yayımlanır. Ahmet Cevdet, Fatma Neşide, Emine Ferhunde ve Belkıs Ümit derginin yayın kadrosunda bulunan isimlerden bir kaçıdır (Toska & Çakır 1992, s. 46-47). *Kadınlar Alemi* ya da dördüncü sayısından sonraki adı ile *Osmanlı Kadınlar Alemi* adlı dergi Feriha Kamuran, Emine Ferhunde, Raife Halil gibi isimler tarafından 1914'de yayın hayatına başlar. Kadın hareketi ile ilgili metinler bulunmakla beraber yazıların büyük çoğunluğu edebi türlerden oluşmaktaydı (Toska & Çakır 1992, s. 247-249). 1917 yılında yayımlanmaya başlayan *Bilgi Yurdu Mecmuası'nın* yazar kadrosunda Ahmet Emin, Macit Şevket, Nurettin Ramih, Şukufe Nihal, Muslihüddin Adil, Halide Edib gibi isimler yer almaktaydı. Dergide kadınlık bilinci, moda, aile ve eğitim konuları tartışılmıştır (Toska & Çakır 1992, s. 17-21). Necmettin Sadık, Tahsin Nejat, Ethem Nejat, Nükhet Nevaziş, Ömer Seyfettin, Şukufe Nihal gibi isimleri kadrosunda barındıran *Türk Kadını* ise 1918'de çıkmış olup feminizm ve kadının toplumsal konumu üzerinde durmuştur (Toska & Çakır 1992, s. 367-369). 1918'de yayımlanan *Genç Kadın* dergisi de kadın eğitimine, felsefeye ve toplumsal yaşama odaklanmış Hatice Refik, Rıza Tevfik, Hakkı Tahsin ve Muhip Kamuran'dan oluşan bir kadroya sahip olmuştur (Toska & Çakır 1992, s. 36-37).

Üzerinde durmamız gereken önemli dergilerden bir tanesi ise *Kadınlık'tır.* Derginin önemli olmasının nedeni Şukufe Nihal'in çevirdiğimiz yazısının bu dergide bulunmasıdır. Mart 1914 ile Temmuz 1914 yılları arasında oniki sayı çıkan *Kadınlık*'ın imtiyaz sahipleri Hacı Cemal ile Nigar Cemal'dir. Derginin başyazarı Nigar Hanım sorumlu müdürü ise Süleyman Tevfik'tir. Derginin alt başlığında "*Kadınlığın varlığını ve memlekette bir mevkii bulunduğunu müdafaa eder. Perşembe günleri neşr olunur musavver gazetedir. Sahaifimiz bilumum Osmanlı hanımları asarına küşadedir"* yazmaktadır. Nüshası 50 para olan derginin yayın adresi *Bab-ı Ali Caddesi Orhan Bey Hanı 8 Numaradır.* Derginin senelik abone bedeli posta ücreti ile birlikte 80 kuruş alt aylık abone bedeli ise yine posta ücreti ile birlikte 50 kuruştur. Yurt dışına da satış yapan derginin yabancı ülkelerdeki senelik abone bedeli 35 frank altı aylık abone ücreti ise onsekiz franktır (Kadınlık Mart 1914, s. Kapak). Onikinci sayısından itibaren *Kadın Duygusu* adını alan dergide Ebussüreyya Sami, Halise Eşref, Nevvare Şükran, Atiye Haşmet, İbnülferidun Mehmet Sıtkı, Raife Halil, Halide Nevzat, Mahmut Sadık, B. Udviye Sıtkı, Aliye Suzan, Hayriye Fitnat, Sadiye Ziya, Azize Haydar, Nezahat Sadri ve Şukufe Nihal gibi yazarların metinleri yer almaktadır.

Yukarıda anlattıklarımızdan da anlaşılacağı üzere kadın hareketi II. Meşrutiyet yıllarında önceki yıllardan farklı, canlı ve aktiftir. İşte II. Meşrutiyet yıllarının bu canlı, aktif kadın hareketinden etkilenen simalardan birisi de Şukufe Nihal'dir. 1896-1973 yılları arasında yaşayan Şukufe Nihal Başar 1912'de Mithat Sadullah Sander ile evlendi uzun sürmeyen bu evlilikten bir oğlu oldu. 1919'da İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Coğrafya Bölümünü bitirerek Darülfünundan mezun oldu. Ardından İstanbul'daki çeşitli liselerde edebiyat ve coğrafya öğretmenliği yaptı (Argunşah 2002, s. 25-26). *Sultanahmet Mitingi'nde* Halide Edip'in yanında durdu, 1924'te sosyal yaşama katılan *Türk Kadınlar Birliği'nin* kurucularından birisi oldu. 1953'e kadar İstanbul'un çeşitli okullarında öğretmenlik yaptı, bu tarihte emekli oldu. Aruzla yazdığı ilk şiir kitabı Yıldızlar ve Gölgelerden(1919) sonra Hazan Rüzgârları (1928), Gayya (1930), Su (1933), Şile Yolları (1935), Sabah Kuşları (1943), Yerden Göğe (1960) adlı kitaplarında hece veznini kullandı, duygularını içtenlikli bir söylenişle dile getirdi. Kadının durumunu, Birinci Dünya Savaşı yıllarını konu edinen romanlar yazdı: Renksiz Istırap (1928), Yakut Kayalar (1931), Çöl Güneş (1933), Yalnız Dönüyorum (1938), Domaniç Dağlarının Yolcusu (1946), Çölde Sabah Oluyor (1951). Tek hikâye kitabı Tevekkülün Cezasıdır (1931). Ayrıca Finlandiya (1935) adlı bir gezi kitabı vardır (Büyük Larousse Sözlük ve Ansiklopedisi, 1986, s. 1375). Şukufe Nihal edebiyat dünyasındaki bu gelişkin yolculuğuna çıkmadan önce II. Meşrutiyet yıllarında çeşitli dergilerde çeşitli yazılar kaleme aldı. Tabii bu yıllarda kadın eğitiminde, dergiciliğinde, çalışma hayatında, siyasi hayatında yaşanan yukarıda değindiğimiz değişimler onu da etkilemiş, duygusal, edebi bir yazıyla dönemi somutlaştırmıştır. "*Bugünün Genç Kadını"* adlı 8 Mart 1330'da yani 21 Mart 1914'te *Kadınlık* dergisinin ilk sayısında yayımlanan makalenin çevirisini yaparak

II. Meşrutiyet yıllarında kadın düşüncesinde yaşanan kırılmayı Şukufe Nihal'in dilinden bir nebzede olsa aydınlatmış olacağız.

Şukufe Nihal bu yazısında, farklılaşan yenidünyanın kıyısında kadınlara yakararak boğulan, gücünü gösteremeyen kadınların birlik olamamalarına dikkat çekmektedir. Bilginin üretiminde ve yayılımında yaşanan dönüşümden kadının yararlanamadığını, bu nedenle aydınlığa çıkamadığını belirten Şukufe Nihal aydınlanan, vatanperver kadından korkunç bir uykuya dalmış olan milleti uyandırmasını ve sefaleti sonlandırmasını beklemektedir. Küçük adımların zamanla büyüyeceğine dikkat çeken yazar, artık ağlamanın, kederlenmenin çıkış yolu olmadığını savunarak parlayan bir ümide sahip olmanın aydınlığa giden kapıyı aralayacağını iddia etmektedir. Sonuç itibari ile dönemin değişin koşullarının değişen figürü olarak kadın, değişimin kendisine biçtiği rolü dönemin toplumsal hayatından aldığı değerlerle dönüştürüp Şukufe Nihal gibi zihinlerde simgeleşen figürlerin gün yüzüne çıkmasına yardımcı olmuştur. Bu düzlemde döneminin değişen koşullarını algılayan Şukufe Nihal, ön plana çıkarttığı edebi kimliği ile bugüne etki eden değerler silsilesinin öğelerinden birisi olmuştur.

Bugünün Genç Kadınına (Transkripsiyon)

Ey genç kadın! Pak ve münevver kalbin rakik ve şefik ruhunun, yüksek hislerin, masum faziletinle şu herc ü merc beşeriyettin saha-i zulmüne gel. Orada senin saadet -i vürudunu bekleyen milyonlarca halk var. Onlar asırlardan beri zulmet-i ruh, zulmet-i efkar içinde mevcudiyetlerini gaip etmişler, serseri, perişan ölmedikleri için yaşıyorlardı.

Tıpkı körebe oyununda rastgele kazananlar gibi içlerinden bazıları bu mütefessih mahiyet-i cinnetden kurtulabilenler yavaş yavaş oradan uzaklaştıkça sema-i irfanın sehhar-i güneşi, hudud-u tealiyenin musaffa-i nesimi onları daha ziyade cezb etti. Bir tahsis içinde şu kadar kanadlarla mütecessisane yükseldiler. Şimdi mualla bir şahika- i amel üzerinde güneş bütün samimiyet-i nuruyla zekalarını ihata ediyor, ruhlarına zerre zerre nüfuz ederek orada bir heyecan-ı hayat husule getiriyor, görüyorlar his ediyorlardı.

İlk nazarları pek yakında terk ettikleri şu girdab-i içtimaiye tesadüf etti: Of nedir o manzar-ı bedbaht? Mülevves, ufunetdar bir zemin. Bulutlu hayat vermeyen bir gün. Ve bu iki mahiyet-i muzık arasında hep izmihlal ve harabe-i arz iden siyah mevalar. Sonra manasız nazarlarının nokta-i teveccühü, meçhul birbirine karışmış sendeleyen bir kafile-i garaib.

Dövüşüyorlar, boğuşuyorlar, hiç biri diğerini tanıyamıyor. Hiç biri diğerini tanıyamıyor, kim olduklarını nereden geldiklerini nereye gideceklerini bile bilmiyorlar. Yalnız sükun-ı cehl-i azab-ı kesel içinde kendileri de farkında olmayarak günden güne biraz daha eziliyor. Zira daha düşüyorlar.

Vecd-i teali içinde münkeşif ruhlar bu hafiz inkıraz karşısında ukdelendi. Güneş biraz güneş diye çırpındılar, sonra karanlık mahiyete saf semalardan güneşler, marifet güneşleri doğdu. Fakat hayır oradaki müebbet mikropları hiçbir ziya izale edemiyor, öldüremiyordu.

Daha nafiz nazarlar büyüyecek bir teşrih ve tedkikten sonra son ve hakiki Hurşit-i necati bularak haykırdılar. Anne Anne! Elimizden tutacak bize bir rah-ı selamet gösterecek anne neredesin? Gel bizi kurtar.

Ey genç kadın! muzallem boşluklarda inleyen şu istidad-ı hezeyana cevap ver. Bak zavallılar annesiz, rehbersiz bu mahuf küreyve-i ademe daldılar. Sen zavallı, sende annesizdin, lakin şimdi kendi mevkini öğrendin. Bu milleti, bu harab milleti artık sen kurtaracaksın, sen ninelerinin o muharrib uykusuna karışma.

Vazifenin ulviyetini takdir ederek bütün ciddiyet-i azminle şu sahne-i sefalete atıl. Gör ne facialar ne uçurumlar var. Yükselmeden yaşamak zillettir, başındaki taç muhteşem sarı siyah halkalar seni yükseltemez. Biraz düşün hakiki vasıta-i tealiyi bul, müzeyyenata irfanla bak ne pür-ı nur ne muhterem olacaksın.

Biraz başını kaldır şu münevver göğü yüksek, vakur kameri, saf yıldızları gör hissine gurur ve rikkat kalbine vakar ve samimiyet gelsin. Çünkü ah sen bugün pek hakirsin lakin bunu hissetmiyorsun. Bak bu ne zehrin bir itiraf. Ulviyet-i tabiyyeti biraz hisset. Oh o seni ne kadar yükseltir. Sabahlara kadar dikkat et ne şevk ile açılıyor pür-nur ufklarda ne derin bir ilham-ı saadet var. Hilkatin o muazzam nuraniyeti karşısında sen bu mahiyet-i zulmet ve sefalete tahammül eder misin? Hayır değil mi? Öyle ise haydi yavaş yavaş kıpırdan ilk adımların pek acemi olacak belki şu milyonlarca halk seni tanımayacak. Zarar yok. Çünki kabâhat sende, çünki sen onlara hiçbir vâkit onların annesi olduğunu tanıtmadın. Fakat ağlama, münfail olma artık samimi bir azm-i müşaşa bir ümitle büyük gayeye doğru yürü. Feyyâz ruhundan onlara hakiki güneşler doğsun biraz hayât bulsunlar. Sonra onlar medeniyeti yavaş yavaş tanıyacaklar ve bir ihtirâm-ı takdîrkâr ile ellerini öperlerken sen artık münevver bir istikbâlin ceyyid, şad, zi-hayât bir neslin en büyük hasse-i şeref ve inşirahını ruhunda hiss idecek azâb-ı ittihâmdan kurtulan pâk cibininle semâda ebediyetlere kadar yükseleceksin, yükseleceksin!

Bugünün Genç Kadınına (Günümüz Türkçesi)

Ey genç kadın! Saf ve aydın kalbin, hassas ve şefkatli ruhun, yüksek hislerin ve masum faziletinle şu karma karışık hale gelmiş dünyanın zulümlerine gel. Orada ortaya çıkmanın mutluluğunu bekleyen milyonlarca halk var. Onlar yüzyıllardan beridir ruhi, fikri sıkıntılar içinde varlıklarını kaybetmişler, serseri ve perişan ölmedikleri için yaşıyorlar.

Tıpkı körebe oyununu tesadüflerle kazananlar gibi çürümüşlükten, delilikten kurtulabilenler, yavaş yavaş oradan uzaklaştıkça bilgeliğin göğünü, güneşin büyüleyiciliğini, yükselmenin çekiciliğini, hafifçe esen rüzgârın temizlenmişliğini daha fazla kendisine çeker. Amacı olan kanatlarıyla merakla yükselir. Şimdi yüce bir amaç üzerinde güneş bütün içten aydınlığıyla zekâlarını çevreleyip, ruhlarına, hayatlarına zerre zerre yayılırken heyecanı hissediyorlar.

İlk fikirleri yakın zamanda terk ettikleri şu toplumsal girdapla karşılaştı. Of nedir o bahtsız manzara? Bozulmuş, fena bir zemin, bulutlu hayat vermeyen bir gün. Ve bu iki sıkışık mahiyet arasında hep perişanlık ve yıkılmışlık hissi veren kara yerler. Sonra anlamsız görüşlerin yöneldiği meçhul nokta, birbirine karışmış sendeleyen bir garip kafile.

Dövüşüyorlar, boğuşuyorlar, hiç biri diğerini tanıyamıyor. Hiç biri diğerini tanıyamıyor, kim olduklarını nereden geldiklerini, nereye gideceklerini bile bilmiyorlar, yalnız uyuşuk bir eziyetin sessizliğinde kendileri de farkında olmayarak günden güne biraz daha eziliyorlar. Hatta daha da düşüyorlar.

Yüce bir aşkla meydana çıkan ruhlar bu hodbinlik karşısında zorlandılar. Güneş, biraz güneş diye çırpınırlarken karanlığa, gökyüzünün saflığından güneşler, bilgi güneşleri doğdu. Fakat hayır, oradaki sonu olmayan mikropları hiçbir aydınlık yok edemiyor, öldüremiyordu.

Daha etkili fikirlerle büyüyecek bir araştırma ve incelemeden sonra gerçek kurtarıcı güneşi bularak haykırdılar. Anne Anne ! Elimizden tutacak bize mutluluğun yolunu gösterecek anne neredesin? Gel kurtar bizi.

Ey genç kadın! Acılarla dolu boşluklarda inleyen şu sayıklamalara cevap ver. Bak, zavallılar annesiz, rehbersiz bu korkulu dünyaya daldılar. Zavallıydın, rehbersizdin, fakat artık konumunu öğrendin. Bu milleti bu yıkılmış, yorulmuş milleti ninelerinin o perişan uykusuna dalmadan sen kurtaracaksın.

Görevinin önemini takdir ederek bütün azminle, ciddiyetinle şu sefalete atıl. Gör ne facialar ne uçurumlar var. Yükselmeden yaşamak aşağılanmaktır. Başındaki taç ya da muhteşem sarı siyah halkalar seni yükseltmez. Biraz düşün yükselmeyi sağlayan gerçek araçları, amaçları bul, bilginin süslenmişiyle bak, ne aydınlık ne saygıdeğer olacaksın.

Biraz başını kaldırıp şu aydın göğü, yüksek gururlu ayı, saf yıldızları gör ki hissine gurur ve incelik, kalbine ağırbaşlılık ve samimiyet gelsin. Çünkü ah! Sen bugün pek değersizsin, ancak bunu hissetmiyorsun. Bak, bu zehir gibi bir itiraf. Hayatın yüceliğini biraz hisset. Oh! O seni ne kadar yükseltir. Sabahlara dikkat et, ne şevk ile açılıyor aydın ufuklar ne derin bir mutluluk esintisi var. Yaratılışın o muazzam parlaklığı karşısında sen bu acılara ve sefalete dayanabilir misin? Hayır, değil mi? Öyle ise haydi yavaş yavaş kıpırdan, ilk adımların pek acemi olacak belki şu milyonlarca halk seni tanımayacak. Zarar yok. Çünkü kabahat sende, çünkü sen onlara hiçbir vakit onların annesi olduğunu hatırlatmadın. Fakat ağlama, kederli olma artık gerçekten parlayan bir ümitle esas amacına doğru yürü. Zengin ruhundan onlara gerçek güneşler doğsun, biraz hayat bulsun. Sonra onlar medeniyeti yavaş yavaş tanıyacaklar ve saygıyla ellerini öperlerken sen artık aydın bir geleceğin güzel, sevinçli, hayat sahibi bir neslin en büyük şerefini ve mutluluğunu hissedecek, suçluluk azabından kurtulan açık alnınla gökyüzünde sonsuzluklara yükseleceksin, yükseleceksin.

Kaynakça

Alkan, M. Ö. (2004). İmparatorluktan Cumhuriyet'e Modernleşme ve Ulusçuluk Sürecinde Eğitim. *Osmanlı Geçmişi ve Bugünün Türkiyesi.* içinde İstanbul: İstanbul Bilgi Üniversitesi Yay.

Argunşah, H. (2002). *Bir Cumhuriyet Kadını: Şukufe Nihal.* Ankara: Akçağ Yay.

Brummett, P. (2003). *İkinci Meşrutiyet Basınında İmge ve Emperyalizm 1908-1911.* İstanbul: İletişim Yay.

Büyük Larousse Sözlük ve Ansiklopedisi (Cilt 3). (1986). İstanbul: Gelişim Yay.

Çakır, S. (1991). Osmanlı Kadın Dernekleri. *Toplum ve Bilim*(53), s. 139-159.

Çakır, S. (1996). *Osmanlı Kadın Hareketi.* İstanbul: Metis Yay.

Denman, F. K. (2009). *İkinci Meşrutiyet Döneminde Bir Jön Türk Dergisi: Kadın.* İstanbul: Libra Kitapçılık ve Yay.

Durakbaşa, A. (2000). *Halide Edib: Türk Modernleşmesi ve Feminizm.* İstanbul: İletişim Yay.

Erdal, K. (2008). Halide Edib Adıvar'ın Bakış Açısıyla Kadının Çalışma Hayatı. *Gaziantep Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi, 7*(1), s. 109-123.

Kaplan, L. (1998). *Cemiyetlerde ve Siyasi Teşkilatlarda Türk Kadını (1908-1960).* Ankara: Atatürk Araştırma Merkezi Yay.

Kartal, C. B. (2008). II. Meşrutiyet'in Cumhuriyet'e Mirası: Makbul Kadınlar. *İ.Ü. Siyasal Bilgiler Fakültesi Dergisi*, s. 215-238.

Kutlar, M. (2010). Osmanlı Kadın Dergileri ve Erkekler Dünyası Dergisi. *Fe Dergi: Feminist Eleştiri, II*(2), s. 1-15.

Okay, C. (1999). Meşrutiyet Dönemi'nde Savaş ve Çocuk. *Osmanlılar* (Cilt V, s. 489-495). içinde Ankara: Yeni Türkiye Yay.

Tanör, B. (2006). *Osmanlı-Türk Anayasal Gelişmeleri.* İstanbul: YKY.

Toska, Z., & Çakır, S. (1992). *İstanbul Kütüphanelerinde Eski Harfli Türkçe Kadın Dergileri Bibliyografyası, Kadın Eserleri Kütüphanesi ve Bilgi Merkezi Vakfı.* İstanbul: Metis Yay.

Ünal, M. (1977). Medenî Kanunun Kabulünden Önce Türk Aile Hukukuna İlişkin Düzenlemeler ve Özellikle 1917 Tarihli Hukuk-ı Aile Kararnamesi. *Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, 34*(1), s. 195-231.